

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-13>

УДК 347.2

МІЧУРІН Є.О.

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-
правових дисциплін юридичного факультету

E-mail: michurin@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4283-4604>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Харків, 61022, майдан Свободи, 4

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ І АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Глобальний процес цифровізації суспільства призвів до використання штучного інтелекту у різних сферах життя людини. Його застосування у академічному середовищі має сполучатися з забезпеченням довіри та необхідністю достовірності щодо наукових праць. Цим пояснюється необхідність встановлення чітких правил використання штучного інтелекту у навчанні і науці. На цій основі необхідно розробити обґрунтовану систему щодо коректного застосування штучного інтелекту у науковій та освітній діяльності.

Мета статті полягає у формуванні наукового підходу щодо можливостей використання штучного інтелекту з додержанням правил академічної доброчесності. Використані наступні методи дослідження. Формально-логічний – у виявленні проявів використання штучного інтелекту у науковій та навчальній діяльності. Системно-структурний метод був застосований задля з'ясування особливостей дотримання правил академічної доброчесності за допомогою технічних досягнень. Діалектичний метод був використаний при співставленні дотримання та порушення правил академічної доброчесності із застосуванням штучного інтелекту.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Доведено, що є порушенням авторського права і академічної доброчесності видавати отриману від штучного інтелекту інформацію за власний авторський твір. Наголошується, що відомості, одержані з використанням ШІ потребують обов'язкової перевірки за першоджерелами. Адже на відміну від бібліотеки, де містяться перевірені джерела, дані ШІ можуть бути як достовірними, так і хибними. Зазначено, що ШІ створено як допоміжний інструмент, але він не замінює людину. Результати використання ШІ напряму залежать від джерел, які включають як наукові, так і сумнівні матеріали. Навіть коректні дані можуть бути використані без посилання на автора, через що постає проблема дотримання авторських прав. У праві та законотворчості універсальний ШІ не здатен забезпечити додержання правил юридичної техніки, врахування ментальних, національних особливостей. Тому творча діяльність людини є незамінною у цих процедурах.

Проблеми використання ШІ охоплюють як академічну етику, так і правові ризики, включно з плагіатом та поширенням недостовірної інформації. Використання ШІ у науці можливе лише з посиланням на джерела, подальшим аналізом інформації людиною. Для України актуальним є удосконалення законодавства про цифрові об'єкти цивільних прав та створення етичного кодексу використання ШІ в освіті й науці. Академічна культура має ґрунтуватися на відкритості, повазі до авторських прав і сумлінному ставленні до результатів наукових досліджень.

Висновки. При використанні штучного інтелекту у науковій діяльності необхідно виконувати вимоги чинного законодавства щодо охорони інтелектуальної власності. Мають додержуватися принципи використання інформації, одержаної за допомогою ШІ: а) дотримання авторського права на результати творчої діяльності людини, добросовісне використання джерел і посилань на них; б) запобігання неправомірному копіюванню інформації, що не належить до творчої праці людини з наданням їй власного авторства; в) перевірки авторства щодо інформації, наданої ШІ (оскільки він обробляє вхідну інформацію, якій можуть бути притаманні ознаки права інтелектуальної власності); г) високий рівень правової культури, суспільної свідомості і наукової етики; д) контроль людини за інформацією, отриманою з використанням штучного інтелекту: перепереверка з першоджерел, редагування, зазначення дійсного авторства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. *Штучний інтелект, приватне право, цивільне право, авторське право, право інтелектуальної власності, академічна доброчесність.*

Як цитувати: Мічурін Є.О. Використання штучного інтелекту і академічна доброчесність: приватно-правовий аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право».* 2025. Вип. 40. С. 129-136. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-13>

In cites: IE.O. Michurin (2025). Use of artificial intelligence and academic integrity: the private-law aspect. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law",* (40), P. 129-136. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-13> (in Ukrainian)

Актуальність теми полягає у необхідності забезпечення академічної доброчесності в умовах використання штучного інтелекту (ШІ). Необхідно погодитися, що у сучасному суспільстві актуалізувалася проблема співмірності та співвіднесеності провадження освітньої й наукової діяльності з дотриманням академічної доброчесності як поєднання етичних принципів і встановлених законом правил для керівництва під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності й забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1, с. 25]. Саме забезпеченням довіри та необхідністю достовірності щодо наукових праць пояснюється необхідність встановлення чітких правил використання штучного інтелекту, що потребує додаткового наукового аналізу.

У літературі зазначається, що широке застосування ШІ та великих мовних моделей закономірно призводить до збільшення навантаження на викладачів, які тепер на додачу до «стандартного» навантаження змушені вирішувати проблеми з виявлення фактів використання ШІ в роботах своїх учнів. Викладачі змушені змінювати програму свого курсу, запроваджувати нові методи оцінювання та самостійно залучати Chat GPT до вирішення навчальних завдань.

Пріоритетним напрямом є приведення системи освіти у відповідність до потреб сучасної економіки та інтеграції в європейський економічний та освітній простір. Модель сучасної освіти має відповідати вимогам часу. Цифрова трансформація освітньої діяльності ЗВО є перспективним шляхом підготовки фахівців з вищою освітою в Україні [2, с. 28-29]. Широке використання ШІ в освіті та науці вимагає відповідності етичним і правовим нормам, засадам академічної доброчесності у цілому.

Один з юридичних аспектів проблеми вже було визначено раніше у літературі, зокрема, зазначалося, що штучний інтелект не «усвідомлює» порушення авторських прав [3, с. 40]. Ті ж хто його програмує нажалі свідомо чи ні не приділили багато уваги цьому важливому аспекту, більш зосередилися на продуктивних досягненнях технічної революції. Правова наука наразі має виправляти подібні недоліки.

Мета дослідження – сформулювати науковий підхід щодо засад правового регулювання дотримання академічної доброчесності при використанні штучного інтелекту. Завдання – виявити подальші тенденції, що сприятимуть дотриманню академічної доброчесності при

використанні штучного інтелекту, з'ясувати особливості застосування штучного інтелекту у дослідницькій та освітній діяльності.

Огляд праць з даної проблематики. Бордюг Н.С., Міронець Л.П. одними з перших у вітчизняній науці підняли проблему академічної доброчесності у зв'язку із використанням штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності [1]. І.О.Мамаєв дослідив правове регулювання штучного інтелекту в аспекті академічної доброчесності, виділив окремі вади його використання користувачами [4].

Фолтинек Т., Белобаба С., Глендіннінг І., Реза Хан З., Сантос Р., Павлетіч П., Крав'яр Ю. пропонують регламентувати, коли в освітній діяльності можна використовувати ШІ, коли необхідно це заборонити [5]. Також досліджувалися цифрові речі, було надано аргументи, що дозволяють віднести штучний інтелект до цих об'єктів [6]. У попередніх працях було приділено увагу правовій природі штучного інтелекту [7]. Загалом наукові дослідження, що були проведені до цього сприяли просуванню концептуальних уявлень щодо використання штучного інтелекту та (або) академічної доброчесності, утім відносна новизна цієї тематики дозволяє продовжити дискусію щодо наявної проблематики.

Результати дослідження. Функціонально ШІ являє собою математичну модель у вигляді комп'ютерної програми, що обробляє за запитом людини великі обсяги вхідної інформації та здатна генерувати на цій основі нову вихідну інформацію у вигляді текстів, малюнків, числових та інших даних. Інформація, що за запитом людини надається їй програмою штучного інтелекту береться останньою зокрема з авторського контенту, якій до того міг бути розміщений у інтернеті або інших джерелах, що знаходилися у доступі цієї програми. Відтак, коли учасник академічної спільноти намагається видати інформацію, що він узяв за запитом до штучного інтелекту за власну, він порушує авторське право творця цього твору. Адже штучний інтелект зокрема використовує авторські твори, утім не завжди із зазначенням автора.

Отже, спроба видати інформацію, отриману за допомогою штучного інтелекту за власну подібна до того, якби піти у публічну бібліотеку, переписати уривки з чужих праць і не вказати автора, видати вказане за власний твір, що також було б порушенням академічної доброчесності і авторського права. Штучний інтелект працює за тим саме алгоритмом: він знаходить уривки потрібної (зокрема, авторської) інформації і формує з них відповідь кори-

стувачеві. На відміну від публічної бібліотеки, де знаходяться суто авторська, енциклопедична та інша достовірна інформація додатково відомсти, одержані за допомогою ШІ мають ретельно та добросовісно перепереверятися особою, що надає запит.

Адже до програми штучного інтелекту потрапляють відомості різного ступеню достовірності, що беруться нею з широкого кола різних, як академічних, так і неакадемічних джерел; як відредагована, скажімо, видавництвом інформація, так і так, що не має вказаної властивості. У інтернеті може бути й хибна інформація через те, що при її завантаженні вона жодним чином не перевіряється окремими сайтами.

Одним з важливих документів у сфері штучного інтелекту є Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence (UNESCO). У цих рекомендаціях (п. 25) вказано, що жодна діяльність не повинна виходити за межі того, що потрібно для досягнення законних цілей або виконання передбачуваних завдань. Якщо існує потенційна загроза шкоди людям, правам людини та основних свобод, громад та суспільства в цілому або навколишньому середовищу, відповідні процедури оцінки повинні бути передбачені ризиками, а також необхідно вжити заходів щодо виключення ймовірності заподіяння такої шкоди [10]. Відтак, додержання вимог законодавства, зокрема, про інтелектуальну власність при використанні штучного інтелекту є неухильним і обов'язковим.

Раніше у літературі вже відзначалося, що віртуальні (цифрові) блага, до яких належить штучний інтелект характеризуються нематеріальною природою та можливістю використання у межах цифрового середовища, що створює як нові можливості, так і ризики зловживань [11].

Однією з проблем є порушення при використанні штучного інтелекту і самою цією програмою авторського права, коли за запитом з використанням штучного інтелекту нею, програмою (ШІ) надається інформація, якій притаманні ознаки права інтелектуальної власності, без посилання на первісного автора. Отже, не треба лише зосереджуватися лише на авторстві самого об'єкту, генерованого штучним інтелектом, адже й програма штучного інтелекту може порушувати право інтелектуальної власності.

У вітчизняній літературі висловлюються думки з приводу порушення авторських прав штучним інтелектом, але й вказується і на користь від його використання в окремих аспектах. Так, зазначається, що публікування статей

з наукової сфери, створених ШІ є порушенням академічної доброчесності, а відтак плагіатом. Крім того, наголошується на інших вадах використання штучного інтелекту. Зокрема, можливим є використання штучним інтелектом застарілої інформації для відповідей на запити користувачів; використання відомостей ШІ нівелює науковий матеріал у достовірних джерелах через його незатребуваність дослідником [4, с. 1499].

За окремими запитами ШІ надає інформацію, що не відповідає дійсності, викривляє дані про події, факти, явища. У літературі наголошується на випадках, коли ChatGPT неправильно приписував або сфабрикував цитати, що свідчить про те, що його навчальні дані схиляються до досить вільного й легкого ставлення» [5]. Таким чином, подана ШІ інформація не завжди відзначається належною достовірністю, а відтак не може бути використана як підґрунтя для академічних робіт.

Апелювання до ШІ як до достовірного джерела також є неприпустимим. Тож, ШІ є допоміжним інструментом, так саме як калькулятор допомагає у математичних розрахунках (замість того, щоб складати у стовпчик). ШІ може наштовхувати на слушні ідеї так само як і інші джерела, утім обов'язковою є творча складова при роботі з відповідною інформацією, перепереверка фактів, статистичних даних з офіційних джерел тощо.

Штучний інтелект створено людиною задля полегшення розумової праці людини. При цьому проблеми його використання з точки зору академічної доброчесності є наявними. Серед них використання штучного інтелекту як остаточного джерела, що нажалі набуло певного розповсюдження передусім серед окремих представників студентського середовища, але не винятково.

Припускатися такого підходу при використанні штучного інтелекту неможна через наступні причини. ШІ за своєю природою і можливостями може бути лише допоміжним інструментом у праці людини. Людина має обов'язково аналізувати отриману від ШІ інформацію, оскільки до вона є лише вихідною для творчої праці людини.

Достовірність інформації, отриманої від ШІ може бути різною, від належної до низької (помилкової). Оскільки ШІ бере дані за завданням для його функціонування алгоритмом у різноманітних джерелах від тих, що є достовірними (зокрема, наукові праці) до сумнівних («жовта преса» тощо), без перевірки належності джерел інформації аж до можливості видачі хибної інформації у окремих випадках. Жодної

гарантії щодо достовірності отриманої від програми ШІ інформації наразі не існує.

Крім того, навіть у разі надання програмою ШІ достовірної інформації залишається проблема додержання авторського права. Адже штучний інтелект використовує інформацію, запозичену у різних джерелах, зокрема, може це здійснювати попри наявність авторських прав, додержання яких для додержання правил академічної доброчесності має вирішального значення.

Частково ця проблема може бути вирішена через формування спеціалізованого штучного інтелекту у науково-освітній сфері, що буде враховувати додержання авторських прав при наданні інформації. Наразі ж ШІ здебільшого є універсальним і від цього якості наданої ним наукової інформації може бути сумнівною. Крім того, наприклад, у гуманітарних науках, зокрема, у праві, знання про одне й теж явище є диференційованими. Наприклад, цивільне право має свою специфіку як наука та навчальна дисципліна [8, с. 13].

Існують особливості щодо створення нормативних актів, де необхідною є юридична визначеність, точність юридичних категорій, їх відповідність теорії держави та права з одночасним врахуванням цивілістичних традицій законотворення. Якщо умовно припустити підготовку нормативного акту у галузі цивільного права за допомогою штучного інтелекту у сучасному стані його універсального розвитку ми б отримали суміш наукового, навчального, законодавчого контентів і норми права втратили б важливу властивість юридичної визначеності.

У доктрині та навчальній літературі, на відміну від нормативних актів, припускається образне мислення, порівняння з явищами з інших галузей знань, що є не доречним у текстах нормативних актів. Це необхідно для кращого засвоєння матеріалу студентами чи доведення до наукової спільноти сутності пропозиції автора наукового твору. У той саме час вказані прийоми були б помилковими при складанні нормативних актів, розрахованих на фахівців і обумовлених метою врегулювання суспільних відносин.

При складанні законів та юридичних документів важливими є правила юридичної техніки, казуїстика. Так, відомим є приклад з навчальної цивілістичної літератури, коли зв'язки між суб'єктами абсолютних цивільних відносин порівнюються з ретранслятором, який чує невизначене коло осіб; зв'язки ж між суб'єктами відносних цивільних правовідносин натомість порівнюються з телефонним

зв'язком, що зв'язує лише чітко визначених осіб. У навчальній та науковій цивілістичній літературі одержали розповсюдження й інші стійкі порівняння, як-от, статика та динаміка цивільних відносин. Зазначення таких порівнянь і образів у нормативних актах є неприпустимим через особливості та нюанси непорушних правил законодавчої техніки; різної ролі, яку відіграє начальна або ж наукова юридична література з одного боку та нормативні акти - з іншого.

Вказані нюанси здатна розрізнити лише людина-фахівець, науковець, праця якого є незамінною у академічній та науковій діяльності. Цих здібностей позбавлений ШІ, що натомість має переваги перед людиною, скажімо, у швидкій обробці великих обсягів інформації. До оптимального поєднання здібностей людини та технічних можливостей штучного інтелекту треба прагнути при унормуванні діяльності останнього і вдосконаленні правил академічної доброчесності при використанні подібних технічних досягнень.

До недоліків штучного інтелекту, якій існує наразі належить те, що він не здатний чітко фільтрувати різні аспекти розуміння знання, здобутого людством і відмежовувати їх один від одного (наукові, навчальні). Так, традиції законотворення, менталітет та інші особливості правовідносин є важливими чинниками, що необхідно враховувати у середовищі, суспільстві у якому буде діяти нормативний акт.

До прикладу, допоміжні репродуктивні технології (ДРТ) по-різному регулюються у різних державах Європи саме із урахуванням зазначених аспектів. Зокрема, ДРТ дозволені в Англії, Греції, Грузії, Ізраїлі, Іспанії, Індії, Казахстані, деяких штатах США. У Італії через менталітет і традиції існує заборона окремих методів, що складають зміст цих технологій, наприклад, сурогатного материнства.

Зазначені аспекти враховано у рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Affaire Labasse s. France», де зазначається, що кожна держава самостійно вирішує питання про дозвіл або заборону сурогатного материнства на її території [9, с. 4].

Чи зміг би з цією справою так саме впоратися штучний інтелект як це зробили фахівці у юриспруденції – велике (якщо не риторичне) запитання. Здатність вловлювати та враховувати окремі нюанси юриспруденції та інших спеціальних знань штучним інтелектом наразі не є на його користь у порівнянні з людиною. Вказані фактори необхідно враховувати при використанні ШІ. Це дозволить позбутися

притаманних цій технології вад при її використанні.

З урахуванням властивостей та особливостей інформації, що надається штучним інтелектом виявляється хибним та недоречним, скажімо, представлення за авторській твір матеріалів з «першоджерела» отриманих на запит від штучного інтелекту. В будь-якому випадку щодо інформації, отриманої із застосуванням технології ШІ необхідним є подальший її контроль людиною, редагування, переперевірка, коректне зазначенням віднайденого з першоджерел запозиченого авторства і подальше створення на цій базі дослідником власного авторського тексту.

Коли буде сформовано спеціальний штучний інтелект для вирішення наукових чи інших спеціальних завдань у різних сферах знань, усе одно людині необхідно буде оцінювати і корегувати відповідні результати, приймаючи остаточне рішення і надаючи власну остаточну редакцію. При цьому необхідно враховувати головне правило, ШІ – не заміна людини. Він є лише допоміжним засобом на допомогу незамінній, унікальній людській праці. Це є підхід щодо контролю штучного інтелекту людиною, що здатний значно зменшити вірогідність здійснення всіляких апокаліптичних сценаріїв щодо руйнівного впливу ШІ на людство.

У літературі пропонують визначити стандартні правила щодо того, коли та як студентам, викладачам, дослідникам та іншим зацікавленим сторонам освіти дозволено використовувати різні види інструментів ШІ [5]. Така пропозиція заслуговує на увагу. Адже враховуючи великий суспільний інтерес до технології ШІ, можливим є формування навчальних кейсів із застосуванням цієї технології, зокрема, аналіз його відповідей у тій чи іншій галузі знань, порівняння інформації, поданої ШІ із академічними джерелами.

Цьому треба навчати із студентської лави щоб ШІ позбувся ознак «токсичності» при неправильному його використанні та набув властивостей надійного помічника людини для виконання рутинної праці з опрацювання великої кількості інформації, винайдення необхідних даних з подальшим їх опрацюванням, як це й замислювалося при його створенні. Зловживати ж можна будь-яким інструментом, і ШІ тут нажаль не є винятком. При використанні штучного інтелекту у науковій діяльності необхідно не лише формально дотримуватися вимог чинного законодавства щодо охорони інтелектуальної власності, а й усвідомлювати їхню сутність та практичне значення.

Сучасний розвиток цифрових технологій створює нові можливості для опрацювання великих масивів даних, однак водночас породжує і серйозні виклики у сфері забезпечення прав авторів, науковців та розробників.

Зокрема, повинні неухильно додержуватися принципи поваги до авторського права на результати творчої діяльності людини. Це означає, що будь-які цитати, перефразування чи інші форми використання чужих наукових праць мають супроводжуватися коректним посиланням на джерело.

Порушення цього правила є проявом академічної недобросовісності. Окрему увагу слід приділяти запобіганню прямого, без його перевірки копіювання інформації, отриманої при використанні ШІ. Неприпустимим є приписування авторства матеріалів, які фактично не належать до результатів творчої праці людини. Надана за запитом людини інформація, відтворена через технологію ШІ є генерованою за покладеними в нього розробниками алгоритмами.

Отже, вставлення таких даних у академічні тексти може призвести до введення в оману наукової спільноти, спотворення результатів досліджень, їх спотворення та знецінення, є порушенням академічної етики. Якщо припустити появу великої кількості такої квазінаукової інформації насамкінець буде важко зорієнтуватися у тому, які дослідження є вірними, справжніми, які – хибними, що спотворює саму ідею наукових досліджень.

Саме у цьому полягає руйнівна сила ШІ щодо людства і наукових знань, здобутих ним тисячоріччями при невірному використанні цієї технології. Відтак, проблема академічної добросовісності і недобросовісного використання інформації, запозиченої через ШІ має не лише етичний, авторсько-правовий але й глобальний філософський аспект. Тому важливо розробити принципи, правила та рекомендації щодо використання ШІ у академічній і науковій діяльності.

Не менш значущим є проведення перевірки авторства щодо інформації, яку надає штучний інтелект. Адже варто усвідомлювати, що ШІ не створює абсолютно оригінальних текстів чи ідей у суто творчому сенсі. Він саме здійснює аналіз і комбінування раніше накопичених даних.

Серед цих даних можуть бути елементи, на які поширюється правова охорона, зокрема, як на об'єкт права інтелектуальної власності. Тому варто зважати на походження та оригінальність таких результатів, аби уникнути ризику порушення прав творців.

Необхідним є забезпечити правомірність використання авторських матеріалів при використанні технології ШІ.

Актуальність та значущість проблеми підтверджується тим, що Американською психологічною асоціацією (англ. American Psychological Association, APA) були розроблені практичні поради стосовно цитування ChatGPT: під час досліджень використовувати ChatGPT як допоміжне джерело інформації, а не як інструмент для створення наукових текстів; отримання відповіді на кожний запит ChatGPT має бути оформлений як відповідне посилання на URL-адресу; у наукових працях робити опис використання цього інструменту, наприклад, у розділі «Методи/методика дослідження».

Перспективними заходами щодо зменшення плагіату в довгостроковій перспективі є сприяння чесності шляхом прийняття студентами, серед яких є майбутні дослідники, цінностей академічної культури. Зокрема це можуть бути обов'язкові онлайн-освітні модулі з академічної доброчесності. Крім цього необхідно розробити та поширити чіткі рекомендації щодо використання генеративного ШІ в освіті. Якщо нормативно-правові рамки будуть прийняті, вони повинні бути адаптивними та перспективними, здатними врахувати мінливий ландшафт генеративного ШІ.

Є нагальна потреба: в інтеграції генеративних прикладів ШІ в програми підготовки вчителів, з метою підвищення їх цифрової грамотності; краще розуміння потенціалу штучного інтелекту в освіті; висвітлення як позитивних, так і негативних практик використання ШІ [12, с. 193].

Найважливіші морально-етичні проблеми породжують юридичні питання, які стосуються належного законодавчого врегулювання використання систем із штучним інтелектом у різних галузях. Гостро стоїть питання інтелектуальної власності таких систем, відповідальність за шкоду, завдану ними, зловживання системами із штучним інтелектом тощо. Завдання, яке стоїть перед суспільством, полягає у необхідності прийняття низки нормативно-правових актів як на національному, так і на міжнародному рівнях із метою сприяння розгляду і ретельному аналізу потенційної потреби ввести нові правила у зв'язку із виходом на ринок технологій із використанням систем із штучним інтелектом [13, с. 19]. Відповідно, законодавство України, як цивільне, так і у сфері науки і освіти потребує подальшого вдосконалення щодо визначення цифрових об'єктів цивільних прав; механізму їхнього

спеціального правового регулювання; розробки і впровадження комплексу попереджувальних мір, зокрема, принципів рекомендацій, правил щодо використання ШІ в академічній і науковій діяльності з дотриманням правил академічної доброчесності і закріплення їх у нормах права. На рівні освітньої, наукової спільноти має бути запроваджено етичний кодекс дотримання академічної доброчесності при використанні штучного інтелекту.

Для уникнення академічної недоброчесності при використанні штучного інтелекту необхідно зробити систему взаємопов'язаних мір, у якій свою позитивну роль здатні зіграти договори, зокрема, трудові, про надання освітніх послуг, де мають вміщуватися відповідні положення про академічну доброчесність. Зокрема, обов'язок наукового, науково-педагогічного, педагогічного працівника додержуватися правил академічної доброчесності, етичних і правових норм використання штучного інтелекту у навчальному та науководослідному процесі. У договорах про надання освітніх послуг вказане буде має бути закріплене у правах та обов'язках сторін.

В цілому важливим є у наукових дослідженнях неухильно дотримуватися високого рівня правової культури та наукової етики. Це означає, що усі представники академічної спільноти мають знати відповідні положення законодавства і додержуватися у своїй діяльності вимог щодо права інтелектуальної власності, коректності цитування.

Академічна культура базується на відкритості, чесності та взаємоповазі до праць колег, де цінуються справжні досягнення, а не формальні показники. Тільки за умови гармонійного поєднання правових знань, моральних принципів і професійних стандартів можливе повноцінне й етично коректне використання штучного інтелекту у науковій сфері.

Висновок. При використанні штучного інтелекту у науковій та навчальній діяльності необхідно виконувати вимоги чинного законодавства щодо охорони права інтелектуальної власності. Мають додержуватися принципи використання інформації, одержаної за допомогою ШІ: а) дотримання авторського права на результати творчої діяльності людини, добросовісне використання джерел і посилань на них; б) запобігання неправомірному копіюванню інформації, що не належить до творчої праці людини з наданням їй власного авторства; в) перевірки авторства щодо інформації, наданої ШІ (оскільки він обробляє вхідну інформацію, якій можуть бути притаманні ознаки права інтелектуальної власності); г) висо-

кий рівень правової культури, суспільної свідомості і наукової етики; д) контроль людини за інформацією, отриманою з використанням

штучного інтелекту: перепереверка з першоджерел, редагування, зазначення дійсного авторства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Толочко С.В., Бордюг Н.С., Міронець Л.П. Академічна добросесність та штучний інтелект в освітній і науковій діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 62. Т. 2. С. 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.4>
2. Андрощук А.Г., Малога О.С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2024. №3 (2). С. 27-35. DOI: 10.46299/j.isjel.20240302.04
3. Токарева В.О. Обчислювальна творчість (щодо питань творчості штучного інтелекту). *Часопис цивілістики*. 2018. Вип. 30. С. 38-41. URL: <https://clj.nuoua.od.ua/archive/30/10.pdf>
4. Мамаєв І. О. Правове регулювання штучного інтелекту в аспекті прийняття «AI Bill of Rights». *Modern research in world science : the 11th International scientific and practical conference* (January 29–31, 2023). Lviv. 2023. P. 1498–1504.
5. Foltynek T., Bjelobaba S., Glendinning I., Reza Khan Z., Santos R., Pavletic P., Kravjar J. ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education. *International Journal for Educational Integrity*. 2023. № 19 (12). DOI: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40979-023-00133-4>
6. Мічурін Є.О. Цифрова річ та інші цифрові блага як об'єкти цивільних прав. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2025. Вип. 88: ч. 1. С. 323-327. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.47>
7. Мічурін Є.О. Правова природа штучного інтелекту. *Форум права*. 2020. №5. С. 67-75. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4300624>
8. Мічурін Є.О. Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем: навчальний посібник: у 2 ч. Ч. 1. Вид. 6-те, перероб. Харків: Право. 2022. 220 с.
9. Мічурін Є. О. Допоміжні репродуктивні технології: цивільно-правове регулювання. *Університетські наукові записки*. 2024. № 6. С. 4-12. DOI: <https://doi.org/10.37491/UNZ.102.1>
10. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. UNESCO. Paris : UNESCO. 2021. 32 p.
11. Мічурін Є. О. Віртуальні блага: особливості та ознаки. *Форум Права*. 2021. №68 (3). С. 67–73. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.5075696>
12. Пинчук О., Малицька О. Відповідальне та етичне використання штучного інтелекту в дослідницькій і публікаційній діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. Том 100. №2. С. 180-198. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v100i2.5676>
13. Сидорчук Ю.М. Філософсько-правові проблеми використання штучного інтелекту. *Право і суспільство*. 2017. № 3. Ч. 2. С. 16-19.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2025
Стаття рекомендована до друку 30.11.2025

Переглянуто 27.10.2025.
Опубліковано 30.12.2025

І.Є.О. MICHURIN

DSc (Law),

Professor of the Department of Civil Law Disciplines

E-mail: michurin@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4283-4604>

V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ACADEMIC INTEGRITY: THE PRIVATE-LAW ASPECT

ANNOTATION. *Introduction.* The global process of digitalization has led to the widespread use of artificial intelligence (AI) across various spheres of human life. Its application in the academic environment must be combined with the assurance of trust and the need for reliability in scientific works. This explains the necessity of establishing clear rules for the use of AI in education and science. On this basis, it is essential to develop a well-reasoned framework for the proper application of AI in scholarly and educational activities.

The purpose of the article is to develop a scientific approach to the use of artificial intelligence in compliance with the principles of academic integrity. The following research methods were employed: the formal-logical method—to identify manifestations of AI use in scientific and educational activities; the systemic-structural method—to clarify the specific features of ensuring compliance with academic integrity by means of technological advancements; and the dialectical method—to compare compliance and violation of academic integrity in the context of AI use.

Summary of key research results. It is demonstrated that presenting information generated by AI as one's own original work constitutes a violation of copyright and academic integrity. It is emphasized that information obtained with the help of AI requires mandatory verification against primary sources. Unlike a library, which contains verified materials, AI outputs may include both accurate and misleading data. It is highlighted that AI was created as an auxiliary tool and cannot replace human authorship. The results of AI use directly depend on its input sources, which may include both scientific and dubious materials. Even accurate data may be reproduced without proper attribution, thereby raising copyright concerns. In law and legislation, a universal AI is incapable of ensuring compliance with the rules of legal drafting, as well as accounting for mental and national particularities. Hence, human creativity remains indispensable in these processes. The problems associated with AI use encompass both academic ethics and legal risks, includ-

ing plagiarism and the dissemination of inaccurate information. The use of AI in scientific research is permissible only with proper referencing, critical analysis, and creative interpretation. For Ukraine, an urgent task is the improvement of legislation concerning digital objects of civil rights and the development of an ethical code for the use of AI in education and science. Academic culture must be based on openness, respect for copyright, and integrity in scientific research.

Conclusions. When using AI in scientific activity, it is necessary to comply with the requirements of current legislation on intellectual property protection. The principles of handling AI-generated information should include: (a) respect for copyright in relation to the results of human creative activity, fair use of sources and proper citation; (b) prevention of unlawful appropriation of information not belonging to human authorship by falsely attributing it as one's own; (c) verification of authorship in respect of information provided by AI (since AI processes input data that may itself be subject to intellectual property rights); (d) maintenance of a high level of legal culture, social awareness, and scientific ethics; (e) human oversight of AI-generated information, including verification against primary sources, editing, and proper attribution of authorship.

KEYWORDS. *Artificial intelligence, private law, civil law, copyright, intellectual property law, academic integrity.*

REFERENCES

1. Tolochko S.V., Bordyug N.S., Mironets L.P. Academic integrity and artificial intelligence in educational and scientific activities. *Innovative pedagogy*. 2023. № 62. Vol. 2. P. 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.4> (In Ukrainian).
2. Androschuk A.G., Malyuga O.S. The use of artificial intelligence in higher education: state and trends. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2024. № 3 (2). P. 27-35. DOI: 10.46299/j.isjel.20240302.04 (In Ukrainian).
3. Tokareva V.O. Computational creativity (on issues of artificial intelligence creativity). *Journal of Civil Studies*. 2018. Issue 30. P. 38-41. URL: <https://clj.nuoua.od.ua/archive/30/10.pdf> (In Ukrainian).
4. Mamayev I. O. Legal regulation of artificial intelligence in the aspect of adopting the "AI Bill of Rights". *Modern research in world science : the 11th International scientific and practical conference* (January 29–31, 2023). Lviv. 2023. P. 1498–1504 (In Ukrainian).
5. Foltynek T., Bjelobaba S., Glendinning I., Reza Khan Z., Santos R., Pavletic P., Kravjar Jú. ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education. *International Journal for Educational Integrity*. 2023. №19 (12). DOI: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40979-023-00133-4>
6. Michurin Ie.O. Digital thing and other digital goods as objects of civil rights. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law Series*. 2025. Issue 88: Part 1. P. 323-327. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.47> (In Ukrainian).
7. Michurin Ie. O. The Legal Nature of Artificial Intelligence. *Law Forum*. 2020. №5. P. 67-75. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4300624> (In Ukrainian).
8. Michurin Ie.O., Shyshka O.R. Civil Law. Scheme Album: Textbook: in 2 parts. Part 1. Ed. 6th, revised. Kharkiv: Law. 2022. 220 p. (In Ukrainian).
9. Michurin Ie.O. Assisted Reproductive Technologies: Civil Legal Regulation. *University Scientific Notes*. 2024. № 6. P. 4-12. DOI: <https://doi.org/10.37491/UNZ.102.1> (In Ukrainian).
10. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. UNESCO. Paris: UNESCO. 2021. 32 p.
11. Michurin Ie. O. Virtual goods: features and characteristics. *Forum of Law*. 2021. No. 68 (3). P. 67–73. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.5075696> (In Ukrainian).
12. Pynchuk O., Malytska O. Responsible and ethical use of artificial intelligence in research and publication activities. *Information technologies and teaching aids*. 2024. Volume 100. № 2. P. 180-198. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v100i2.5676> (In Ukrainian).
13. Sydoruk Yu. M. Philosophical and legal problems of using artificial intelligence. *Law and society*. 2017. № 3. Part 2. P. 16-19. (In Ukrainian).

The article was received by the editors 23.09.2025
The article is recommended for printing 30.11.2025

The article was revised 27.10.2025
This article published 30.12.2025